

Secretum confessionis

Fou. Poble del Pirineu en una fondalada humida. Mitjan segle XIX. Novembre entrat. Primeres nevades. Verns, freixes i salzes ja nus de fulles. Branques, esquelets a mercè del vent gelat que dansen enmig de la boira. Murs de llicorella humectats per l'aigua del riu. Arrebossats malmesos per les inclemències del temps. Al capdamunt, la rectoria, vora la vetusta església romànica. Dintre la casa parroquial, una llum tènue es baralla amb l'embat de les ombres. Silent, mossèn Jaume, que depassa la seixantena d'anys, assegut en una banquetta de fusta. Alt, prim i sec, de pell emmagrida i minvats cabells blancs, recolza el cap en una taula allargada. Amb l'impuls de l'oratge, com si volgués entrar dins l'estança, una branca de pollancre, en forma de mà descarnada, colpeja el vidre de l'estreta finestra. El vidre es lamenta. El rector està patint. La penitència. Ell, que ha pecat per no voler pecar. Càstig per no revelar una revelació. Veritat desconeguda, sols compartida en el secret de la confessió.

-Sí, en soc responsable, però deixa'm tranquil. Déu em passarà comptes quan m'arribi l'hora. Tu no ets culpable, però no puc fer-hi res. Els dos som víctimes de la nostra innocència.

Mà seca i ossuda que va sacsejant el vidre de la finestra. Ossos de fusta guarnits per la neu que segueix caient. Temporal que remou el paisatge. Obscuritat. No es veuen enlloc llums de llànties. Amb tot, rere la finestra sí que hi presencia, ell, una corda que ve del no-res. Corda lligada a una biga travessera. Al cercle mortal de la sogà, una testa coberta per un caputxó negre nuat al coll. És d'un home jove. Obre la boca, sota el relleu fi de la roba, i xiscla: «Soc innocent!»

Un mes abans, patíbul servit a Fou. Algú ha matat el batlle. Una ganivetada per l'esquena. Mortal, però no sense patiment. El batlle ha agonitzat una hora batent les cames. Crepuscle ferit per la nit.

–Qui ha estat?

Qui esdevindria cadàver responia al jutge:

–El... Tòfol.

–El Tòfol? N'esteu segur? Si és un desgraciat, un perdulari. L'heu vist?

–Per la pudor..., per la seva pudor... l'he conegut.

Tos que preludia el traspàs. Cap que es tomba. Darrer vòmit de sang. Gent que es mou. Gent armada. Pistoles, trabucs i ganivets. Sometent del poble.

–Cerqueu el Tòfol! Trapeu-lo i porteu aquí aqueix malparit!

Aquell mateix dia al vespre, església solitària. Ombres que a l'interior vencen la dèbil lluminositat de llànties i ciris. Penombres que ballen. Rostres d'àngels i sants a l'altar i les pintures. Martiris, condemnes, resurreccions. També la Mare de Déu amb l'Infant. Final de les confessions. Mossèn Jaume es frega les mans. «Quin fred!» Espelma vora l'altar barroc. Al costat del confessional, Crist clavat a la creu. El rector es mou dins la cabina. Resa en veu baixa una oració en llatí i pren la Bíblia. Pensa en el Tòfol, a la presó. «Pobre malaurat!» Demà serà mort. «Per què ho ha fet? La dissort? La mala vida?» Espetega la llengua. Nega amb el rostre. S'arronsa d'espatlles. Es fa el senyal de la creu. S'alça i es disposa a sortir. No pot. Hi ha algú davant del confessional. Algú que vol confessió.

–Avé Maria Puríssima.

–Mossèn.

La veu, timbrada, clara. Veu que coneix. Un home jove, de Fou.

–Perot?

L'home es tapa la cara amb les mans.

–No vull que veieu el rostre d'un homicida.

–Què dius?

–Jo... jo he mort el batlle.

–Perot...

–Jo he mort aquest cacic disfressat d'isabelí. No me'n demaneu els motius. Els tenia. Vós també sou carlí, o almenys ho éreu. Em podeu entendre.

–Però... què has fet? Seràs jutjat i condemnat.

–Ja ho sé. He vingut aquí perquè em confesseu.

No ho pot fer. No si el noi no se'n penedeix. Cal que declari el seu crim al jutge. Si vol confessió, n'ha de resultar la penitència imposada. Crim i sentència. Si no el Tòfol ho pagarà amb la vida.

–Perot, si vols que et confessi et poso aquesta condició: que després declaris davant del jutge.

–D'acord.

–Et jutjaran i et condemnaran a mort. Et penjaran a la forca.

–Ho accepto. Prefereixo morir abans que viure en pecat tota la meua vida.

Encara absort per la fermesa del jove, mossèn Jaume el confessa.

–*Ego te absolvo a peccatis tuis in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti.*

–Amén.

–Besa la creu, fill.

Ho fa. Té les pupil·les molt obertes. Ell pel Tòfol. Ell, cabaler d'una de les cases bones de Fou per un rodamon, un perdut que amb la mort potser abandonarà la misèria. Mort d'un innocent. Els dos surten fora del temple. Foscor. Carreró estret i costerut que baixa cap al molí del riu.

–Au, t'acompanyo a cal jutge.

L'agafa pel braç. Però el Perot, d'improvís, se n'aparta amb una estrebada i deixar escapar una riallada apagada i seca.

–Què t'has pensat, fotut esgarrapacristos, que m'he tornat boig?

–Perot!

–No vull morir. Que ho faci el Tòfol. És un mort de gana. No es perdrà gran cosa.

–Jo... jo et maleeixo...!

–M'has confessat. El que saps no ho pots dir a ningú.

–Déu et castigarà!

–Que ho faci Ell i no la justícia. Que hi mori el Tòfol, a la forca. Quan jo vagi a missa diumenge, tu mateix em donaràs l'hòstia, clergue sarbatana!

–Com t'atreveixes a...?

–Em vaig embrutar amb palla i fems i per l'esquena vaig matar el batlle. Vols saber per què? Tu vas enganyar la partida. Tu vares dir al batlle, als mossos i a la tropa on ens amagàvem. Ets un traïdor.

Mossèn Jaume tremola i sua. Suor enmig de fredor.

–Això no és veritat. Jo mai no...

–T'ho mereixes, porc, brètol! T'ho mereixes per caragirat. Mereixes que et mati, però el que t'espera és pitjor, molt pitjor. A partir d'ara suporta aquesta càrrega feixuga. No et deixarà viure.

El Perot, àgil, s'enfila per un marge de pedra. El capellà obre els braços. Intenta empaitar-lo. No pot. El noi s'atura dalt del mur i alça una mica la veu, però no massa. Algú del poble el podria sentir.

–El que saps és un secret de confessió. Si el reveles seràs tu qui cometrà un sacrilegi. A més, ningú no et creuria, no és cap prova. Hauràs d'arrossegar-lo tota la vida fins al dia que rebentis.

Mà de fusta que no reposa, que bat el vidre. La llàntia tremola. La casa és vella. El vent de fora hi penetra per les esclotxes. «Per què, Déu? Per què em mortifiques amb el sofriment? I la meua consciència? Com vols que em senti? Jo que mai no he tingut dubtes envers la fe, que no t'he faltat, que no m'he aprofitat de la gent d'aquest poble. Per què m'ho fas, això? Per què?»

Mossèn Jaume plora. Llàgrimes que li davallen pel rostre mentre la branca segueix colpejant la finestra. Han passat tantes coses! El Tòfol, penjat a la forca. I el Perot? Oh, el Perot! Abans-d'ahir el van trobar sense vida, estès de bocaterrosa, al bac de Biterna, damunt d'un bassal de sang. Estava mig devorat pels llops i espicassat pels corbs. Sense cap nota escrita. Sense explicacions. La testa torta, la llengua fora, la boca roja i uns ulls fora buits que expressaven esglai.

–Has vingut a cercar-me, Tòfol?

La branca no deixa de colpejar.

–La teua ànima no descansa.

Vent que xiula. Gossos que borden. Ratpenats que volen i esquincen el llençol opac de la nit. Ni un bri de claror. Sols el soroll.

–Tens raó, fill, no soc innocent. Tu sí que ho eres.

–Ja és l’hora, mossèn?

–No encara, Tòfol.

–Quan em penjaran?

–A trenc d’alba.

Sis dies enrere, dos pilars i una biga. Una corda lligada. Rere el cercle, amb cobertes de llosa, les cases grises de Fou. Cap no se n’escapa, del cordó malèfic. Vent que pentina les capçades dels arbres.

–Soc innocent, mossèn Jaume. Vós no em creieu, però soc innocent.

–Escolta’m...

–He comès pecats, he dut una mala vida, he robat... no res, quatre misèries per poder menjar. Però mai no he mort a ningú.

El condemnat gemega. Està desesperat.

–No vull morir! No és just!

Mossèn Jaume tremola. Si diu el que sap, aquest desventurat potser podria salvar-se. Però el Perot té raó: un secret de confessió no és cap prova. «Pobre home!» Què hi pot fer, contra l’adversitat? Hi ha una altra justícia més enllà de la humana? És la llei que és humana, però la justícia és divina.

–L’única justícia vera és la de Déu.

–Qui ha estat? Qui ha mort el batlle?

Calfred gèlid que recorre l’espina del capellà. Les mans li tremolen. Els ulls li expressen dubtes. Parpelleja. Espetega la llengua.

–Algú ho ha de saber.

El rector ho sap. I també Déu. Però cap resposta, cap senyal. Déu ho sap. Clareja. S’acosta l’hora. «Jo he de confessar aquest innocent? Jo que sé qui és el culpable? Quina desgràcia, Senyor! Què us he

fet, jo, perquè em vulgueu tanta dissort?» El Tòfol, arraulit i somicant en un racó brut de la cambra closa. Pell i ossos vestits amb quatre parracs. Cabells llardosos replets de polls. Barba greixosa fins al melic. Ferum de palla on s'ha ajagut per dormir. Fetor de fems dels seus excrements. Alè de vi del celler del costat. Mossèn Jaume el mira amb pena.

–Soc aquí per salvar la teva ànima.

–Mossèn, si vós sabéssiu la veritat, si vós tinguéssiu la certesa que soc innocent, què faríeu per lliurar-me de morir a la forca?

–Quina importància té, això, ara?

–Molta. Si vós sabeu la veritat, podeu canviar el futur.

–Jo no puc canviar res.

–La vida a canvi d'una revelació.

–És Déu qui decideix, no jo.

El Tòfol, pensarós, acot el cap. Passeja per la mamorra. Dona voltes al costat del sacerdot. De sobte s'atura i s'agafa amb les mans als barrots humits i llardosos.

–Vós ho sabeu.

–Tòfol...

–Tu ho saps, bergant!

–Escolta...

–Qui vols encobrir, capellanot de merda? Pels teus ulls ho he descobert! Quant t'han pagat per no badar boca?

–Déu...

–Ni Déu ni collons, fill de puta! Déu no decideix sinó tu! Déu no existeix! L'homicida és algú del poble i demà, solemnement, a missa, quan jo estaré ja penjat, tu li donaràs l'hòstia!

Els crits inunden l'habitació. Crits barrejats amb saliva i bufera pudent. Unes mans esquelètiques el premen pel coll. Una boca fètida a dos dits de la seva. El sac d'ossos el tomba d'esquena. Però Déu no decideix. Ho fa ell, el mossèn.

–Auxili, carceller! Aquest home s’ha tornat boig!

Un clau furga el pany de la porta i poc després el vigilant copeja amb la maça la testa del Tòfol. Jeu, sense sentits, al seu racó fosc.

Mossèn Jaume recorda la mort del Tòfol. De matinada, penjat a la forca, l’home espernega. «Soc innocent! Soc innocent! Soc innocent!» Té les mans lligades i el cap tapat per un caputxó negre. Aquella agonia... El Tòfol va estar pernabatent, penjat, més d’un minut. De cop i volta, la mà del pollanc trenca el vidre de la finestra. El vent envaeix l’habitació i fa girar les pàgines de la Bíblia.

–Però què vols ara, què vols?

«Soc innocent! Soc innocent! Soc innocent!»

El capellà sua.

–Sí, ja ho entenc. Ets innocent..., però no et vaig arribar a confessar. Ets... una ànima en pena. Estàs... penedit dels pecats que has comès. Ho veus, com Déu existeix? Et confessaré, faré que descansis. Au, anem a l’església.

Una sotana burella i un barret rodó d’ala ampla dibuixen ombres entre els borrallons de neu. Ningú pels carrers de Fou. Mossèn Jaume es mou a les palpentes. Es busca la clau a les butxaques de l’hàbit, la fica al pany de la porta i entra al temple. Foscor pertot, però coneix bé el recinte. Al fons, l’altar amb la Mare de Déu i el Nen. A la dreta, les pintures bíbliques i les imatges de sants. A l’esquerra, el Crist i el confessionari. Les llànties, a poques passes. I els ciris. «Sí, encendré una espelma. L’encendre per tu. Tòfol, per la teva ànima.» El vent de fora empeny la porta. S’obre, rebota i es tanca. Grinyol agut de frontisses. Cop estrident. La dèbil guspira lluita contra les tenebres voraces. Els fantasmes s’arrauleixen als racons més ombrívols. Es dirigeix al confessionari. N’obre la porta i s’asseu al reduït espai entre fustes. Es treu el barret. Agafa la Bíblia. Resa en llatí unes oracions. La flama del ciri tremola. Aparicions que s’acosten. Miratges que es mouen. L’home tanca la cortina i s’hi refugia al darrere, però els espectres avancen. Els té a allà mateix.

–Fugiu! No existiu!

Exiteixen. I tant que existeixen! Freguen el vel. Escolta murmuris intel·ligibles, remors apagades. Però té alhora la sensació que, més que amenaçar-lo, l'adverteixen d'alguna cosa terrible. Mossèn Jaume aparta la cortina i el veu. El Tòfol és davant seu. Imatge volàtil. Figura etèria.

–Tu!

No li vol mal, la visió. No cerca revenja. Només l'avis. Sembla preocupat, el Tòfol. Les seves pupil·les no expressen odi. Ni tan sols rancúnia. Respiren calma. «Silenci –li demana–, no pertorbis la pau.» No li parla, però el capellà l'entén. Els morts no parlen, però es fan entendre. «Quina pau, la dels morts?» «No, la dels vius.» La Mare de Déu, esglaiada, prem fortament el nen i mira amb neguit el mossèn. El fantasma del Tòfol s'esvaneix. Després, una remor somorta s'acosta.

–Qui ets, tu? Què vols?

Algú més ve a confessar-se. S'agenolla a l'altre costat de la tela. Mossèn Jaume, d'una revolada, n'aparta la roba. Crit de terror. Li traspua una suor freda. Xiscla. Les mans li tremolen. Horroritzat, esbatana la boca. El cor li batega amb celeritat. Li fa molt mal el braç esquerre. No pot suportar-lo i cau del banc. Amb l'embat retira la porta del confessionari, s'arrapa al vel que hi ha al damunt i es desploma a terra de bocadents. Nota un trencament interior i deixa de respirar. Ha descobert un prevere prim, alt, sec, de pell emmagrida, de minvats cabells blancs... L'espectre és ell. Ell.

A Fou, l'endemà al matí, mentre encara neva, tres veïns troben mossèn Jaume mort a l'església. Té els peus dins del confessionari. La cortina, que aferra amb les mans, li embolica bona part del cos. A la cara i el cap, ensagnats, hi té nafres. Els ulls, però, els ha deixat ben oberts, com la boca. Cara d'espant. Prop, Crist el contempla, impertèrrit, clavats a la creu.

–Pobre desgraciat! Des de la carlinada que s'ha aperduat. Últimament no era el mateix.

–Ja ho pots ben dir. Aqueixos dies anava ben trastocat. Poc sé què li devia espessar.

–Quin fred fa avui aquí dintre! I quina humitat! Com n'estan, de molls, aqueixos sants! I també el Cristo! I la Mare de Déu? Us hi heu fixat? Mireu com té els ulls. Sembla que estigui plorant.